

Terugblik op het 8ste symposium Gezondmakend Onderwijs

werkplaats voor de wil - oproep voor de toekomst

d.d. zaterdag 18 november 2017 in Amsterdam

Wilsmens – Hoofdzaak !

Doelstelling van de initiatiefgroep :

De doelstelling van de initiatiefgroep 'Gezondmakend Onderwijs' is dat de algemene menskunde die ten grondslag ligt aan de vrijeschoolpedagogiek, weer zodanige aandacht, betekenis en werking krijgt dat deze pedagogiek een adequaat en actueel antwoord kan bieden op pedagogische, psychologische en medische vraagstukken van deze tijd. De aandacht gaat daarbij ook uit naar het verband tussen de kwaliteit van het onderwijs in de eerste 21 jaar en de doorwerking daarvan in het latere volwassen leven, met name daar waar het gaat om gezondheid van de mens en het bewustzijn van zijn eigen vrijheid.

Doelstelling voor dit symposium :

De titel luidde : Wilsmens – Hoofdzaak ! Het onderwijs staat op zijn kop. Aansluiten bij 'het wakkere hoofd' van de zes- of zevenjarige is misschien wel de grootste vergissing die we in deze tijd in het onderwijs kunnen maken! Aansluiten bij de wakkere ontwikkeling van de wilsmens – dat is de hoofdzaak.

10.00 – 10.25 uur : **welkom en zingen o.l.v. Monique Vis**

Met een welluidende kathedraal van klanken en een prachtige canon werd dit symposium zingend geopend.

10.25 – 11.30 uur : **Wilsmens – Hoofdzaak : over het ophelderen van een misverstand**

Een gedeelte uit de voordracht van Jacques Meulman :

“Wat gebeurt er eigenlijk aan het begin van de 2de zevenjaarsfase ? De jonge mens komt daar aan en heeft, in de 1ste zevenjaarsfase, in drie grote slagen van 2 en 1/3 jaar zijn etherkrachten vrijgemaakt. Met die vrijgekomen etherkrachten 'gaan we aan het werk'. Maar als je ergens mee aan het werk gaat dan zou je minstens moeten weten: 'Waarméé werk ik dan?'

Je werkt met een gedeeltelijk vrijgeworden etherlichaam. Gedeeltelijk vrijgeworden, want de rest werkt nog in het lichaam. Maar wat is eigenlijk een etherlichaam? In zijn boek 'Theosofie', in het hoofdstuk lichaam en geest, beschrijft Rudolf Steiner dat je onder lichaam moet verstaan de verschijningsvorm van een wezen dat werkzaam is.

Dus het etherlichaam is een verschijningsvorm van een wezen dat werkzaam is in ons. Ja wie is dat wezen dat werkzaam is in ons?

Wie maakt gebruik van het instrument: fysieke lichaam, etherlichaam, astraal lichaam. Dat moet onze hogere individualiteit zijn. En wanneer heeft hij dan dat etherlichaam aangelegd? Al voor de conceptie heeft hij uit de wereldether dat etherlichaam samengetrokken. En dan bestaat een etherlichaam dus uit de kwaliteiten van de wereldether.

Dan zou je toch de vraag moeten stellen, maar wat leeft er dan eigenlijk in die wereldether, wat nu in verkleinde vorm leeft in het etherlichaam van dat jonge kind. En Steiner noemt dat de wereldgedachten. De wereldgedachten. Dat is wat! De wereldgedachten! De gedachten die ten grondslag liggen aan onze fysieke wereld. En als die etherkrachten werkzaam worden dan zoeken ze datgene op wat in deze leeftijdsfase moet worden ontwikkeld: het astraal lichaam. Het astraal lichaam moet in de 2de zevenjaarsfase in drie grote slagen van 2 en 1/3 jaar vrij komen en wel zo dat het vanaf het 14e levensjaar beschikbaar is voor de 3de zevenjaarsfase; om in beweging te komen, voor het enthousiasme en voor de beweeglijkheid van het denken. Dat zijn krachten die in de 2de zevenjaarsfase o.a. werkzaam zijn in al het muzikale, in het spreken, in de taal, in al het kunstzinnige. Die krachten zijn in de 2de zevenjaarsfase al wakker in het ledematengebied en een gedeelte van het rompggebied. Daar moeten we als leraren bij aan zien te sluiten. Dàt is de hoofdzaak ! Laat daar geen misverstand over bestaan.”

11.30 – 12.00 uur : koffie- en theepauze

12.00 – 13.15 uur : **wergroepen**

Er waren 10 werkgroepen :

1. Gezondmakend Spreken : Frank Oele. Hoe kunnen we door goed te spreken gezondmakend werken in het onderwijs?
2. Wilskens – hoofdzaak : Jan van Gils. Drieledigheid in relatie met natuurkundige fenomenen als licht, klank en warmte.
3. Wilskens – hoofdzaak ; Hard tegen hart ; Leo Beth. Het hart als bemiddelaar tussen hoofd en ledematen.
4. De wijsheid van het hart : Jacques Meulman. Hoe komt wijsheid in ons hart binnen?
5. Hoe worden voorgeboortelijke voornemens werkzaam in de wil? Marianne de Nooij. Hoe bereidt een mens zijn volgend aardeleven voor?
6. De kinderbespreking : Thomas Kelling. De plek in de school waar een intense verbinding leeft tussen leraren en kinderen.
7. Het grote misverstand : Hugo Pronk. Over het grote misverstand dat wij ons hoofd zijn.
8. De omvorming van platonische lichamen in denken en doen : Joris Boermans . Over het boetseren van enkele platonische lichamen en het volgen daarbij van het denken dat dit proces begeleidt.
9. Individu en gemeenschap : Monique Vis en Sanna Andrea Dias. Over de samenhang tussen het muzische en toneel oefeningen.
10. De wilsoefening ; Alexander Smit.

13.15 – 14.00 uur : **lunch**

Zoals te doen gebruikelijk namen de deelnemers zelf hun lunch mee (en een lepel) en wij zorgden voor de koffie-thee-sap en soep.

14.00 – 14.15 uur : **voorstellen nieuwe scholen**

Een aantal pas gestarte scholen stelde zich voor aan de deelnemers en zij vertelden enthousiast over hun initiatief. Daarbij sloot zich Ingrid Busink aan met een toelichting op haar initiatief: 'coöperatieve vereniging (i.o.) voor vrijheid in onderwijs'.

14.15 – 15.00 uur : **Gezondmakende en ziekmakende werkingen van het onderwijs**
voordracht Thomas Kelling
slot van zijn voordracht:

“Het komen tot jouw evidentie, het gevoel dat het klopt, het gevoel dat er een geestelijke werkzaamheid is in de dingen die je doet ; die evidentie is niet makkelijk op te wekken. Wat het wel altijd en onmiddellijk als bijverschijnsel van die inspanning opwekt is angst. En die angst zien we overal terug. Kijk maar in je omgeving wat angst in scholen doet. En angst is altijd ‘dit moment’. Angst ontstaat wanneer we doordringen tot het geestelijke en dat zie je overal. Het is overal waar je iets moet gaan zeggen over iets wat je niet helemaal weet of wat je niet kan vastleggen, of uitleggen en dat geeft angst. Zodra je door die grens naar het geestelijke gaat levert dat angst op. En dan ben je dus niet of minder in staat om bewust binnen en buiten te verbinden met dat evidentiegevoel, met dat gevoel van ‘het klopt!’ Er zijn dan twee manieren om dat toch voor elkaar te krijgen en dat kan niemand voor jou doen. Dat kan niet een nieuwe school doen of niet het weglaten van een toets doen of dat kan niet een andere methodiek doen? De enige die dat kan doen, ben je zelf. En dat kan alleen maar met de moedskrachten uit het hart. En je zult zien: die moedskrachten die zijn enorm. Het gaat om de moed om keuzes te maken. Moed om te staan voor wat je doet en wat je wil. En daarvoor ook de consequenties te willen en durven dragen. Dus zeggen, ook tegen de inspectie: Ik doe het zo. En ook waarom je het zo doet. Het gaat om het staan voor je keuzes en om niet bang te zijn voor je kwetsbaarheid. En die kwetsbaarheid is heel groot. En dan is er, als tweede, de kracht van de liefde, namelijk de liefde die altijd de grenzen doorbreekt, waarvoor geen grens bestaat, dat gaat om de liefde van ouders, colleges, kinderen, geen schoolregels maar inleven in het kind: wat heeft hij nodig, wat heeft hij voor leerkracht nodig? Menselijk onderwijs is alleen maar mogelijk als we de geschetste grenzen durven en kunnen doorbreken met het daarbij onvermijdelijk op de koop toenemen van de angst. Dat vergt moed. Michaelische moed !”

15.00 – 15.30 uur : theepauze

15.30– 16.00 uur : **Over het verinnerlijken van de menskunde**
voordracht Kees van der Zwet (Vrijeschoolleraar Haarlem)

Over zijn ervaringen met de oefeningen uit het boek, dat hij voor dit symposium vertaalde.
“Menskunde verinnerlijken” van Valentin Wember.

Het slot van zijn voordracht :

“We hebben met de wilsopvoeding als Vrijeschool goud in handen en het zou mijn warmste aanbeveling zijn dat dit boek (“Menskunde verinnerlijken” – Valentin Wember) een weg vindt in de teams op scholen, dat je één oefening uitkiest, al is het maar één waarneming in de natuur of al is het maar het verschil tussen het dode en het levende. Je zult zien dat het als kiemkracht gaat werken en dat daaruit de dimensie van het lesgeven vergroot, verbreed en verdiept zal worden!”

16.00 – 16.15 uur : **zingen o.l.v. Monique Vis**

16.15 – 16.30 uur : **uitreiking symposium-geschenk**

door Bart Muijres

“Aan mij de taak om de laatste bijdrage te leveren voordat we straks afsluiten en naar beneden gaan en u het symposiumgeschenk krijgt. Ik kan van harte onderstrepen wat Kees zei : “Goud hebben we in handen, want voor ons is de Vrijeschoolbeweging goud waard !” Kees heeft het boek van Valentin Wember dat we vandaag allemaal krijgen als geschenk vertaald ; een prachtig werk ! Consentieus heeft Kees dat vertaald. Ik heb, als uitgever, elke zin mogen proeven. Het is echt een parel van een boek. We gaan het boek lezen mensen, en we gaan ervan genieten en met die tips van Wember en ook de tips van Kees, zal dat een levendige, inspirerende werking hebben in onzer scholen. Dan wordt dat werk, die inzet, als een kiem die steeds groter wordt en die je lessen spiritueel en krachtig zal maken”.

Het volgende symposium is op

zaterdag 9 april 2018

Zie ook www.gezondmakendonderwijs.nl

Tot slot willen wij graag bedanken :

- het Geert Groote College voor de medewerking en het bieden van ruimte,
- de leerlingen van het GGC-A en de vele vrijwilligers,
- al die mensen die ons met raad en daad terzijde hebben gestaan,
- de IONA-stichting voor haar financiële steun en Ignaz Anderson voor het overleg met ons en zijn adviezen.

Met hartelijke groet en tot 7 april 2018,

De voorbereidingsgroep voor de symposia ‘Gezondmakend Onderwijs’

Joris Boermans, Liselotte Linthorst, Jacques Meulman, Jill Meulman, Bart Muijres, Hugo Pronk, Ybel Pronk, Ruben Schrier, Monique Vis, Kees van der Zwet

Amsterdam, januari 2018